

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

20. března 2018 *

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 2003/6/ES – Manipulace s trhem – Sankce –
Vnitrostátní právní předpisy, jež stanoví uložení správní i trestní sankce za tytéž skutky –
Listina základních práv Evropské unie – Článek 50 – Zásada *ne bis in idem* – Trestní povaha správní
sankce – Existence téhož protiprávního jednání – Článek 52 odst. 1 – Omezení zásady *ne bis in idem*
– Podmínky“

Ve věci C-537/16,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná
rozhodnutím Corte suprema di cassazione (Nejvyšší soud, Itálie) ze dne 20. září 2016, došlým
Soudnímu dvoru dne 24. října 2016, v řízení

Garlsson Real Estate SA, v likvidaci,

Stefano Ricucci,

Magiste International SA

proti

Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob),

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, A. Tizzano, místopředseda, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, T. von
Danwitz (zpravodaj), A. Rosas a E. Levits, předsedové senátů, E. Juhász, J.-C. Bonichot, A. Arabadžev,
S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos a E. Regan, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: R. Schiano, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 30. května 2017,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Garlsson Real Estate SA, v likvidaci, S. Ricucciho a Magiste International SA M. Canforou, avvocato,
- za Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) A. Valente, S. Providentim a P. Palmisanem, avvocati,

* Jednací jazyk: italština.

- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s G. Galluzzo a P. Gentilim, avvocati dello Stato,
 - za německou vládu T. Henzem a D. Klebsem, jako zmocněnci,
 - za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
 - za Evropskou komisi V. Di Buccim, R. Troostersem a T. Scharfem, jako zmocněnci,
- po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 12. září 2017,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 50 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), ve světle článku 4 protokolu č. 7 k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi společnostmi Garlsson Real Estate SA, v likvidaci, Stefanem Ricuccim a společností Magiste International SA na jedné straně a Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Národní komise pro trh cenných papírů, Itálie) (dále jen „Consob“) na straně druhé ohledně legality peněžité správní sankce, která jim byla uložena z důvodu porušení právních předpisů o manipulaci s trhem.

Právní rámec

EÚLP

- 3 Článek 4 protokolu č. 7 k EÚLP, nadepsaný „Právo nebýt souzen nebo trestán dvakrát“, stanoví:

„1. Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.

2. Ustanovení předchozího odstavce nejsou na překážku obnově řízení podle zákona a trestního řádu příslušného státu, jestliže nové nebo nově odhalené skutečnosti nebo podstatná vada v předešlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.

3. Od tohoto článku nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.“

Unijní právo

- 4 Podle článku 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES ze dne 28. ledna 2003 o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu) (Úř. věst. 2003, L 96, s. 16; Zvl. vyd. 06/04, s. 367), členské státy zakáží všem provádět manipulace s trhem. Jaká jednání představují manipulaci s trhem, vymezuje čl. 1 bod 2 uvedené směrnice.

5 Článek 14 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Aniž je dotčeno právo členského státu ukládat tresty, zajišťují členské státy v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy, aby mohla být přijata vhodná správní opatření nebo ukládány správní sankce proti osobám odpovědným za porušení opatření přijatých k provedení této směrnice. Členské státy zajistí, aby tato opatření byla účinná, přiměřená a odrazující.“

Italské právo

- 6 Článek 185 decreto legislativo n. 58 – Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria, ai sensi degli articoli 8 e 21 della legge 6 febbraio 1996, n. 52 (legislativní nařízení č. 58 – úplné znění předpisů v oblasti finančního zprostředkování podle článků 8 a 21 zákona č. 52 ze dne 6. února 1996), ze dne 24. února 1998 (běžný dodatek ke GURI č. 71 ze dne 26. března 1998), ve znění legge n. 62 – Disposizioni per l'adempimento di obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia alle Comunità europee. Legge comunitaria 2004 (zákon č. 62 – Ustanovení pro splnění závazků vyplývajících z členství Itálie v Evropských společenstvích. Zákon Společenství z roku 2004), ze dne 18. dubna 2005 (běžný doplněk ke GURI č. 76 ze dne 27. dubna 2005) (dále jen „TUF“), nadepsaný „Manipulace s trhem“, stanoví:

„1. Každý, kdo šíří nepravdivé zprávy nebo uskuteční fiktivní transakce nebo se dopustí jiného klamavého jednání způsobícího vyvolat výraznou změnu ceny finančních nástrojů, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až šest let a peněžitým trestem ve výši dvacet tisíc až pět milionů eur.

2. Pokud se peněžitý trest jeví i přes uplatnění horní hranice jako nedostačující s ohledem na závažnost protiprávního jednání, na osobní vlastnosti osoby, která se tohoto jednání dopustila, nebo na hodnotu získaného výnosu či zisku, soud může výši peněžitého trestu zvýšit až na trojnásobek [její výše] nebo až na částku odpovídající desetinásobku výnosu či zisku dosaženého trestným činem, je-li tato částka vyšší.“

- 7 Článek 187b TUF, nadepsaný „Manipulace s trhem“, zní takto:

„1. Aniž jsou dotčeny trestní sankce, pokud je skutek trestným činem, je potrestán peněžitou správní sankcí ve výši dvacet tisíc až pět milionů eur každý, kdo prostřednictvím sdělovacích prostředků, včetně internetu, nebo jakýmkoli jinými prostředky informací, šíří nepravdivé nebo zavádějící informace, signály nebo zprávy, které vydávají nebo jsou způsobilé vydávat nesprávné nebo zavádějící signály týkající se finančních nástrojů.

[...]

3. Aniž jsou dotčeny trestní sankce, pokud je skutek trestným činem, je potrestán peněžitou správní sankcí uvedenou v odstavci 1 každý, kdo uskuteční:

[...]

- c) transakce nebo příkazy k obchodování, které využívají smyšlené prostředky nebo jakoukoli jinou formu klamání nebo lsti:

[...]

5. Pokud se peněžitá sankce jeví i přes uplatnění horní hranice jako nedostačující s ohledem na osobní vlastnosti osoby, která se tohoto jednání dopustila, nebo na hodnotu získaného výnosu či zisku, či z důvodu dopadu na trh, zvyšují se peněžité správní sankce až na trojnásobek [jejich výše] nebo až na částku odpovídající desetinásobku výnosu či zisku dosaženého protiprávním jednáním, je-li tato částka vyšší.

[...]“

- 8 Článek 187i TUF, nadepsaný „Vztah se soudy“, stanoví:

„1. Zjistí-li státní zastupitelství některý z trestných činů uvedených v kapitole II, informuje bezodkladně předsedu [Consob].

2. Předseda [Consob] předá státnímu zastupitelství prostřednictvím odůvodněné zprávy dokumentaci shromážděnou při výkonu kontrolní činnosti, jakmile jsou zjištěny skutečnosti naznačující existenci trestného činu. K předání dokumentů státnímu zastupitelství dojde nejpozději po zjištění porušení práva uvedených v ustanoveních kapitoly III této hlavy.

3. [Consob] a soud vzájemně spolupracují, včetně výměny informací, s cílem usnadnit zjištění porušení práva uvedených v této hlavě, a to i tehdy, když tato porušení nepředstavují trestný čin. [...]“

- 9 Článek 187k odst. 1 TUF, nadepsaný „Vztah mezi trestním řízením a správním řízením a řízením o odporu“, stanoví:

„Správní řízení v prvním stupni a řízení o odporu [...] nemohou být přerušena z důvodu probíhajícího trestního řízení, jehož předmětem jsou stejné skutky nebo skutky, na jejichž vyšetření závisí příslušné konečné rozhodnutí.“

- 10 Podle článku 187l TUF, nadepsaného „Vymáhání peněžitých trestů a peněžitých sankcí v trestním řízení“:

„Jestliže byla pro stejný skutek uložena pachateli nebo právnické osobě peněžitá správní sankce [...], vymáhání peněžitého trestu a peněžité sankce vyplývající z trestného činu je omezeno na část přesahující částku vybranou orgánem veřejné správy.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 11 Rozhodnutím ze dne 9. září 2007 uložila Consob S. Ricuccimu a společností Magiste International a Garlsson Real Estate peněžitou správní sankci ve výši 10,2 milionu eur, přičemž uvedené osoby byly za zaplacení této částky odpovědné společně a nerozdílně.
- 12 Podle tohoto rozhodnutí S. Ricucci během doby dotčené v původním řízení prováděl manipulace s cílem přitáhnout pozornost k cenným papírům RCS MediaGroup SpA a podpořit tak kurz těchto cenných papírů pro své osobní účely. Consob měla za to, že toto jednání vedlo k abnormálnímu vývoji těchto cenných papírů, a představovalo tedy manipulaci s trhem ve smyslu článku 187b odst. 3 písm. c) TUF.
- 13 Stefano Ricucci, jakož i společnosti Magiste International a Garlsson Real Estate peněžitou správní sankci dotčenou v původním řízení napadli u Corte d'appello di Roma (Odvolací soud v Římě, Itálie). Uvedený soud rozsudkem ze dne 2. ledna 2009 žalobě částečně vyhověl a snížil uvedenou peněžitou správní sankci na 5 milionů eur. Proti uvedenému rozsudku podali všichni účastníci původního řízení kasační opravný prostředek ke Corte suprema di cassazione (Nejvyšší soud, Itálie).

- 14 V důsledku jednání popsaného v bodě 12 tohoto rozsudku bylo rovněž zahájeno trestní stíhání S. Ricucciho, které vedlo k tomu, že mu Tribunale di Roma (soud v Římě, Itálie) rozsudkem ze dne 10. prosince 2008 o schválení dohody o vině a trestu uložil na základě článku 185 TUF trest odnětí svobody ve výši čtyř let a šesti měsíců. Tento trest byl následně snížen na tři roky a poté v důsledku amnestie prominut. Uvedený rozsudek nabyl právní moci.
- 15 V tomto kontextu předkládající soud uvádí, že v italském právním řádu zásada *ne bis in idem* neplatí pro vztahy mezi trestními a správními sankcemi.
- 16 Uvedený soud má však po rozsudku Tribunale di Roma (soud v Římě) ze dne 10. prosince 2008 pochybnosti o slučitelnosti řízení o uložení peněžitě správní sankce dotčené v původním řízení s článkem 50 Listiny ve spojení s článkem 4 protokolu č. 7 k EÚLP.
- 17 Podle uvedeného soudu je totiž tento rozsudek v italském právním řádu postaven na roveň odsuzujícímu trestnímu rozsudku a peněžitá správní sankce dotčená v původním řízení, která byla uložena podle článku 187b TUF, má trestní povahu ve smyslu článku 4 protokolu č. 7 k EÚLP, jak jej vyložil Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ze dne 4. března 2014, Grande Stevens a další v. Itálie (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010). Předkládající soud podotýká, že skutky vytýkané S. Ricuccimu v rámci tohoto správního řízení jsou stejné jako ty, na jejichž základě mu byla uložena trestní sankce.
- 18 Předkládající soud měl za to, že uplatnění článku 187b TUF v rámci sporu v původním řízení vzbuzuje otázky týkající se ústavnosti tohoto ustanovení, a obrátil se tedy na Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie).
- 19 V rozsudku ze dne 12. května 2016 Corte costituzionale (Ústavní soud) prohlásil otázku ústavnosti za nepřípustnou, jelikož předkládající soud neobjasnil předem vztah mezi zásadou *ne bis in idem* zakotvenou v článku 4 protokolu č. 7 k EÚLP, jak jej vykládá Evropský soud pro lidská práva, a toutéž zásadou, jak se uplatňuje v kontextu zneužívání trhu na základě unijního práva. Kromě toho vyvstává otázka, zda zásada *ne bis in idem*, jak ji zaručuje unijní právo, je přímo použitelná na vnitrostátní režim členského státu.
- 20 Za těchto podmínek se Corte suprema di cassazione (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Brání článek 50 Listiny, vykládaný s ohledem na článek 4 protokolu č. 7 [k] EÚLP, příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a vnitrostátní právní předpisy, možnosti zahájit správní řízení, jehož předmětem je skutek (nedovolená manipulace s trhem), za který byla tatáž osoba pravomocně odsouzena v trestním řízení?
- 2) Může vnitrostátní soud přímo uplatňovat zásady unijního práva týkající se zásady *ne bis in idem* na základě článku 50 Listiny, vykládaného s ohledem na článek 4 protokolu č. 7 [k] EÚLP, příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a vnitrostátní právní předpisy?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 21 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 50 Listiny s ohledem na článek 4 protokolu č. 7 k EÚLP vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje vést řízení o uložení peněžité správní sankce proti určité osobě z důvodu protiprávního jednání představujícího manipulaci s trhem, za něž již tato osoba byla pravomocně odsouzena v trestním řízení.
- 22 Úvodem je třeba připomenout, že podle čl. 14 odst. 1 směrnice 2003/6, ve spojení s článkem 5 této směrnice, členské státy, aniž je dotčeno jejich právo ukládat tresty, stanoví účinná, přiměřená a odrazující správní opatření nebo sankce proti osobám odpovědným za manipulace s trhem.
- 23 Podle informací uvedených v předkládacím rozhodnutí byl článek 187b TUF přijat za účelem provést tato ustanovení směrnice 2003/6 do italského práva. Správní řízení dotčené v původním řízení a peněžité správní sankce podle tohoto článku 187b uložené S. Ricuccimu tedy představují uplatňování unijního práva ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. Musí tedy respektovat mimo jiné i základní právo nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin, zaručené v článku 50 Listiny.
- 24 Kromě toho, i když jsou základní práva, která přiznává EÚLP – jak potvrzuje čl. 6 odst. 3 SEU – součástí unijního práva jakožto obecné zásady, a i když čl. 52 odst. 3 Listiny stanoví, že v ní obsažená práva odpovídající právům zaručeným EÚLP mají stejný smysl a stejný rozsah, jaký jim přikládá uvedená úmluva, nepředstavuje tato úmluva právní nástroj formálně začleněný do unijního právního řádu, dokud k ní Evropská unie nepřistoupí (rozsudky ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 44, a ze dne 15. února 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 45 a citovaná judikatura).
- 25 Podle vysvětlení k článku 52 Listiny má odstavec 3 tohoto článku zajistit nezbytný soulad mezi Listinou a EÚLP, „aniž by [byla narušena] autonomi[e] práva Unie a Soudního dvora Evropské unie“ (rozsudky ze dne 15. února 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 47, a ze dne 14. září 2017, K., C-18/16, EU:C:2017:680, bod 50, jakož i citovaná judikatura).
- 26 Posouzení položené otázky je tedy třeba provést z hlediska základních práv zaručených Listinou a konkrétně jejího článku 50 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. dubna 2017, Orsi a Baldetti, C-217/15 a C-350/15, EU:C:2017:264, bod 15, jakož i citovaná judikatura).
- 27 Článek 50 Listiny stanoví, že „[n]ikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona“. Zásada *ne bis in idem* tedy zakazuje kumulaci jak stíhání, tak sankcí, které mají trestní povahu ve smyslu tohoto článku, za tytéž skutky a proti téže osobě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 34).

K trestní povaze stíhání a sankcí

- 28 Pokud jde o posouzení trestní povahy takových stíhání a sankcí, o jaké jde v původním řízení, je třeba připomenout, že podle judikatury Soudního dvora jsou relevantní tři kritéria. Prvním je právní kvalifikace porušení práva v rámci vnitrostátního práva, druhým samotná povaha porušení práva a třetím stupeň přísnosti sankce, která hrozí dotčené osobě (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. června 2012, Bonda, C-489/10, EU:C:2012:319, bod 37, a ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 35).

- 29 I když posoudit ve světle těchto kritérií, zda trestní a správní stíhání a sankce dotčené v původním řízení mají trestní povahu ve smyslu článku 50 Listiny, přísluší předkládajícímu soudu, Soudní dvůr, rozhodující o předběžné otázce, může poskytnout upřesnění, která poslouží vnitrostátnímu soudu jako vodítko pro jeho výklad (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2014, Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, bod 79 a citovaná judikatura).
- 30 V projednávaném případě je třeba nejprve upřesnit, že trestněprávní kvalifikace trestního stíhání a trestu odnětí svobody, uvedených v bodě 14 tohoto rozsudku, jejichž předmětem byl S. Ricucci, z hlediska kritérií připomenutých v bodě 28 tohoto rozsudku není zpochybňována. Naproti tomu vyvstává otázka, zda peněžitá správní sankce a správní řízení, o které se jedná v původním řízení, mají trestní povahu ve smyslu článku 50 Listiny či nikoliv.
- 31 Pokud jde o první kritérium připomenuté v bodě 28 tohoto rozsudku, ze spisu, který má k dispozici Soudní dvůr, vyplývá, že vnitrostátní právo kvalifikuje řízení, které vedlo k uložení uvedené sankce, jako správní řízení.
- 32 Použití článku 50 Listiny nicméně není omezeno pouze na stíhání a sankce, které vnitrostátní právo kvalifikuje jako „trestní“, nýbrž – bez ohledu na takovou kvalifikaci – se vztahuje i na stíhání a sankce, o nichž je třeba mít za to, že mají trestní povahu na základě ostatních dvou kritérií uvedených ve zmíněném bodě 28.
- 33 Pokud jde o druhé kritérium, týkající se samotné povahy porušení práva, to vyžaduje ověřit, zda dotčená sankce sleduje zejména represivní účel (viz rozsudek ze dne 5. června 2012, Bonda, C-489/10, EU:C:2012:319, bod 39). Z toho plyne, že sankce, která má represivní účel, má trestní povahu ve smyslu článku 50 Listiny, a pouhá okolnost, že sleduje rovněž preventivní účel, ji nemůže zbavit její kvalifikace coby trestní sankce. Jak uvedl generální advokát v bodě 64 svého stanoviska, je totiž v samotné povaze trestních sankcí, že sledují jak represii, tak prevenci protiprávních jednání. Naproti tomu opatření, které se omezuje na nahrazení škody způsobené předmětným porušením práva, nemá trestní povahu.
- 34 V projednávaném případě článek 187b TUF stanoví, že každému, kdo se dopustí manipulace s trhem, bude uložena peněžitá správní sankce ve výši dvacet tisíc až pět milionů eur, přičemž tato sankce může být za určitých okolností, jak vyplývá z odstavce 5 tohoto článku, zvýšena až na trojnásobek nebo na částku odpovídající desetinásobku výnosu či zisku dosaženého porušením práva, je-li tato částka vyšší. Italská vláda kromě toho ve svém vyjádření předloženém Soudnímu dvoru upřesnila, že uplatnění této sankce s sebou nese vždy konfiskaci výnosu nebo zisku dosaženého porušením práva a majetku použitého k jeho spáchání. Zdá se tedy, že účelem uvedené sankce není pouze nahradit škodu způsobenou protiprávním jednáním, ale tato sankce má rovněž represivní účel – což ostatně odpovídá závěru předkládajícího soudu –, a má tedy trestní povahu.
- 35 Pokud jde o třetí kritérium, je třeba uvést, že peněžitá správní sankce, která může dosáhnout desetinásobku výnosu či zisku dosaženého manipulací s trhem, je velmi přísná, což může podporovat závěr, že tato sankce má trestní povahu ve smyslu článku 50 Listiny; to ovšem musí ověřit předkládající soud.

K existenci téhož protiprávního jednání

- 36 Ze znění článku 50 Listiny vyplývá, že tento článek zakazuje stíhat nebo potrestat v trestním řízení tutéž osobu za týž čin více než jednou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. dubna 2017, Orsi et Baldetti, C-217/15 a C-350/15, EU:C:2017:264, bod 18). Jak uvádí předkládající soud ve své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, jednotlivá stíhání a sankce trestní povahy dotčené v původním řízení se týkají téže osoby, a sice S. Ricucciho.

- 37 Podle judikatury Soudního dvora je kritériem rozhodným pro posouzení existence téhož činu kritérium totožnosti skutkových okolností, chápané jako existence souboru konkrétních okolností, které jsou vzájemně neoddělitelně spojeny a které vedly ke konečnému osvobození nebo odsouzení dotčené osoby (obdobně viz rozsudky ze dne 18. července 2007, Kraaijenbrink, C-367/05, EU:C:2007:444, bod 26 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 16. listopadu 2010, Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, body 39 a 40). Článek 50 Listiny tak zakazuje uložit za stejné skutky po provedení různých řízení vedených za tímto účelem více sankcí trestní povahy.
- 38 Kromě toho právní kvalifikace skutkových okolností ve vnitrostátním právu a chráněný zájem nejsou relevantní pro účely konstatování existence téhož činu, jelikož rozsah ochrany, kterou přiznává článek 50 Listiny, se nemůže lišit od jednoho členského státu ke druhému.
- 39 V projednávaném případě předkládající soud uvádí, že S. Ricuccimu bylo jak v trestním řízení, které vedlo k jeho konečnému trestnímu odsouzení, tak v řízení o uložení peněžitě správní sankce trestní povahy, o které se jedná v původním řízení, vytýkáno totéž jednání, spočívající v manipulaci, jejímž cílem bylo přitáhnout pozornost veřejnosti k cenným papírům RCS MediaGroup.
- 40 I když, jak tvrdí Consob ve svém písemném vyjádření, uložení trestní sankce na závěr trestního řízení, o jaké se jedná v původním řízení, vyžaduje na rozdíl od uvedené peněžitě správní sankce trestní povahy subjektivní stránku, je třeba uvést, že okolnost, že uložení uvedené trestní sankce závisí na znaku trestného činu, který je oproti peněžitě správní sankci trestní povahy dodatečný, nemůže sama o sobě zpochybnit totožnost předmětných skutkových okolností. S výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu je tedy podle všeho předmětem peněžitě správní sankce trestní povahy a trestního řízení dotčených v původním řízení totéž protiprávní jednání.
- 41 Za těchto podmínek vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení zdá se umožňuje vést řízení o uložení peněžitě správní sankce trestní povahy ve smyslu článku 50 Listiny proti takové osobě, jako je S. Ricucci, na základě protiprávního jednání představujícího manipulaci s trhem, za nějž již byl dotčený odsouzen konečným trestním rozsudkem. Taková kumulace stíhání a sankcí přitom představuje omezení práva zaručeného v tomto článku 50.

K odůvodnění omezení práva zaručeného v článku 50 Listiny

- 42 Je třeba připomenout, že v rozsudku ze dne 27. května 2014, Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, body 55 a 56), Soudní dvůr rozhodl, že omezení zásady *ne bis in idem* zaručené v článku 50 Listiny může být odůvodněno na základě čl. 52 odst. 1 Listiny.
- 43 Podle čl. 52 odst. 1 první věty Listiny musí být každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto Listinou stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. Podle druhé věty uvedeného odstavce mohou být při dodržení zásady proporcionality omezení těchto práv a svobod zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.
- 44 V projednávaném případě je nesporné, že možnost kumulace trestního stíhání a sankcí a správního stíhání a sankcí trestní povahy je stanovena zákonem.
- 45 Kromě toho taková vnitrostátní právní úprava, o jakou se jedná v původním řízení, respektuje podstatu článku 50 Listiny, jelikož umožňuje takovou kumulaci stíhání a sankcí pouze za taxativně stanovených podmínek, čímž zajišťuje, že právo zaručené v tomto článku 50 není jako takové zpochybněno.
- 46 Pokud jde o to, zda omezení zásady *ne bis in idem* plynoucí z takové vnitrostátní právní úpravy, o jakou se jedná v původním řízení, odpovídá cíli obecného zájmu, ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že cílem této právní úpravy je chránit integritu finančních trhů Unie a důvěru

veřejnosti ve finanční nástroje. S ohledem na význam, který judikatura Soudního dvora přisuzuje při dosahování tohoto cíle boji proti porušování zákazu manipulace s trhem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. prosince 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck, C-45/08, EU:C:2009:806, body 37 a 42), může být kumulace stíhání a sankcí trestní povahy odůvodněna, pokud mají tato stíhání a tyto sankce k dosažení takového cíle doplňkové účely, jejichž předmětem jsou případně různé aspekty téhož dotčeného protiprávního jednání, což musí ověřit předkládající soud.

- 47 V tomto ohledu se v oblasti protiprávních jednání souvisejících s manipulací s trhem zdá být legitimní, že členský stát chce odrazovat od jakéhokoli porušení, ať již úmyslného či nikoliv, zákazu manipulace s trhem a tato porušení postihovat tím, že ukládá správní sankce, které jsou případně stanoveny paušálně, a vedle toho odrazovat od závažných porušení takového zákazu, která jsou obzvláště škodlivá pro společnost a odůvodňují přijetí přísnějších trestních sankcí, a taková porušení postihovat.
- 48 Pokud jde o dodržení zásady proporcionality, tato zásada vyžaduje, aby kumulace stíhání a sankcí stanovená takovou vnitrostátní právní úpravou, o jakou se jedná v původním řízení, nepřekračovala meze toho, co je vhodné a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných touto právní úpravou, přičemž platí, že pokud se nabízí volba mezi několika vhodnými opatřeními, je třeba zvolit opatření nejméně omezující a jím způsobené nepříznivé následky nesmí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 25. února 2010, Müller Fleisch, C-562/08, EU:C:2010:93, bod 43; ze dne 9. března 2010, ERG a další, C-379/08 a C-380/08, EU:C:2010:127, bod 86, jakož i ze dne 19. října 2016, EL-EM-2001, C-501/14, EU:C:2016:777, body 37 a 39, jakož i citovaná judikatura).
- 49 K tomuto je třeba připomenout, že podle čl. 14 odst. 1 směrnice 2003/6, ve spojení s jejím článkem 5, mají členské státy při volbě sankcí použitelných vůči osobám odpovědným za manipulaci s trhem volnost (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. prosince 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck, C-45/08, EU:C:2009:806, body 71 a 72). Při neexistenci harmonizace unijního práva v této oblasti jsou tedy členské státy oprávněny zavést jak režim, v němž mohou být porušení zákazu manipulace s trhem předmětem stíhání a sankcí pouze jednou, tak režim umožňující kumulaci stíhání a sankcí. Za těchto podmínek nemůže pouhá okolnost, že se předmětný členský stát rozhodl umožnit takovou kumulaci, zpochybnit přiměřenost takové vnitrostátní právní úpravy, o jakou se jedná v původním řízení, protože jinak by byl tento členský stát této svobody volby zbaven.
- 50 Po tomto upřesnění je třeba uvést, že taková vnitrostátní právní úprava, o jakou se jedná v původním řízení, která stanoví takovou možnost kumulace, je vhodná k dosažení cíle uvedeného v bodě 46 tohoto rozsudku.
- 51 Co se týče otázky, zda taková vnitrostátní právní úprava, o jakou se jedná v původním řízení, stanoví jen to, co je nezbytně nutné, musí tato úprava především stanovit jasná a přesná pravidla, umožňující jednotlivci předvídat, u jakých konání a opominutí může dojít k takové kumulaci stíhání a sankcí.
- 52 V projednávaném případě, jak vyplývá ze skutečností obsažených ve spise, který má k dispozici Soudní dvůr, vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení, zejména článek 187b TUF, stanoví podmínky, za jakých může šíření nepravdivých informací a uskutečňování fiktivních transakcí, které mohou vydávat nesprávné nebo zavádějící signály týkající se finančních nástrojů, vést k uložení peněžité správní sankce trestní povahy. Podle tohoto článku 187b a za podmínek uvedených v článku 185 TUF může být za takové jednání, pokud může skutečně vyvolat výraznou změnu ceny finančních nástrojů, uložen trest odnětí svobody nebo peněžitý trest.
- 53 Zdá se tedy, s výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu, že vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení jasně a přesně stanoví, za jakých okolností může dojít v případě manipulace s trhem ke kumulaci stíhání a sankcí trestní povahy.

- 54 Dále taková vnitrostátní právní úprava, o jakou se jedná v původním řízení, musí zajistit, aby zátěž vyplývající pro dotčené osoby z takové kumulace byla omezena na to, co je nezbytně nutné k dosažení cíle uvedeného v bodě 46 tohoto rozsudku.
- 55 Pokud jde zaprvé o kumulaci řízení trestní povahy, která jak vyplývá ze skutečností uvedených ve spise, jsou vedena nezávisle, požadavek připomenutý v předchozím bodě vyžaduje existenci pravidel zajišťujících koordinaci, jejichž cílem je snížit dodatečnou zátěž, kterou znamená taková kumulace pro dotčené osoby, na to, co je nezbytně nutné.
- 56 Z druhé kumulaci sankcí trestní povahy musí doprovázet pravidla umožňující zaručit, že přísnost všech uložených sankcí odpovídá závažnosti předmětného protiprávního jednání, přičemž takový požadavek vyplývá nejen z čl. 52 odst. 1 Listiny, ale rovněž ze zásady přiměřenosti trestů zakotvené v čl. 49 odst. 3 Listiny. Tato pravidla musí stanovit povinnost příslušných orgánů dbát v případě uložení druhé sankce na to, aby přísnost všech uložených sankcí nepřesahovala závažnost zjištěného protiprávního jednání.
- 57 V projednávaném případě může povinnost spolupráce a koordinace mezi státním zastupitelstvím a Consob stanovená v článku 187i TUF snížit zátěž, která vyplývá pro dotčenou osobu z kumulace řízení o uložení peněžité správní sankce trestní povahy a trestního řízení na základě protiprávního jednání představujícího manipulaci s trhem. Je však třeba zdůraznit, že v případě, kdy na základě článku 185 TUF bylo trestní řízení ukončeno odsouzením, jde vedení řízení o uložení peněžité správní sankce trestní povahy nad rámec toho, co je nezbytně nutné k dosažení cíle uvedeného v bodě 46 tohoto rozsudku, jelikož toto trestní odsouzení může postihnout spáchané protiprávní jednání účinně, přiměřeně a odrazujícím způsobem.
- 58 V tomto ohledu ze skutečností uvedených ve spise, jenž má k dispozici Soudní dvůr, které jsou shrnuty v bodě 52 tohoto rozsudku, vyplývá, že manipulace s trhem, u níž může dojít k trestnímu odsouzení podle článku 185 TUF, musí vykazovat určitou závažnost, a že tresty, které mohou být na základě tohoto ustanovení uloženy, zahrnují trest odnětí svobody, jakož i peněžitý trest v rozpětí, které odpovídá rozpětí stanovenému pro peněžitou správní sankci trestní povahy uvedenou v článku 187b TUF.
- 59 Za těchto podmínek se zdá, že vedení řízení o uložení peněžité správní sankce trestní povahy podle tohoto článku 187b jde nad rámec toho, co je nezbytně nutné k dosažení cíle uvedeného v bodě 46 tohoto rozsudku, pokud konečné trestní odsouzení může, s ohledem na škodu způsobenou společností spáchaným trestným činem, postihnout tento čin účinně, přiměřeně a odrazujícím způsobem, což musí ověřit předkládající soud.
- 60 V souvislosti s kumulací sankcí, kterou povoluje právní úprava dotčená v původním řízení, je třeba dodat, že tato úprava pouze stanoví v článku 187l TUF, že pokud byly pro stejný skutek uloženy peněžitý trest i peněžitá správní sankce, je vymáhání peněžitého trestu omezeno na část přesahující výši druhé sankce. Vzhledem k tomu, že tento článek 187l se podle všeho týká pouze kumulace peněžitých sankcí, a nikoliv kumulace peněžité správní sankce trestní povahy a trestu odnětí svobody, je třeba vycházet z toho, že uvedený článek nezaručuje, že přísnost všech uložených sankcí bude omezena na to, co je nezbytně nutné vzhledem k závažnosti předmětného protiprávního jednání.
- 61 Zdá se tedy, že taková vnitrostátní právní úprava, o jakou se jedná v původním řízení, která dovoluje za podmínek uvedených v předchozím bodě vést řízení o uložení peněžité správní sankce trestní povahy po pravomocném trestním odsouzení, jde nad rámec toho, co je nezbytně nutné k dosažení cíle uvedeného v bodě 46 tohoto rozsudku; to však musí ověřit předkládající soud.
- 62 Tento závěr nemůže zpochybnit okolnost, že konečný trest uložený na základě článku 185 TUF může být případně následně v důsledku amnestie prominut, k čemuž podle všeho došlo ve věci v původním řízení. Z článku 50 Listiny totiž vyplývá, že ochrana plynoucí ze zásady *ne bis in idem* musí být

přiznána osobám, které již byly osvobozeny nebo odsouzeny konečným trestním rozsudkem, a tedy i těm, kterým byla takovým rozsudkem uložena trestní sankce, která byla následně v důsledku amnestie prominuta. Taková okolnost tudíž není relevantní pro posouzení nezbytně nutné povahy takové vnitrostátní právní úpravy, o jakou se jedná v původním řízení.

- 63 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že článek 50 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje vést řízení o uložení peněžité správní sankce proti určité osobě z důvodu protiprávního jednání představujícího manipulaci s trhem, za něž již tato osoba byla pravomocně odsouzena v trestním řízení, pokud toto odsouzení může, s ohledem na škodu způsobenou společností spáchaným trestným činem, postihnout tento čin účinně, přiměřeně a odrazujícím způsobem.

K druhé otázce

- 64 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda zásada *ne bis in idem* zaručená v článku 50 Listiny přiznává jednotlivcům právo, které je v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, přímo použitelné.
- 65 Podle ustálené judikatury ustanovení primárního práva, která stanoví přesné a bezpodmínečné povinnosti a která nevyžadují ke svému uplatňování žádný následný zásah unijních či vnitrostátních orgánů, přiznávají jednotlivcům právo přímo (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 1. července 1969, Brachfeld a Chougol Diamond, 2/69 a 3/69, EU:C:1969:30, body 22 a 23, jakož i ze dne 20. září 2001, Banks, C-390/98, EU:C:2001:456, bod 91).
- 66 Právo, které uvedený článek 50 přiznává jednotlivcům, přitom podle samotného znění tohoto článku není spojeno s žádnou podmínkou, a je tedy v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, přímo použitelné.
- 67 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr již uznal přímý účinek článku 50 Listiny, když v bodě 45 rozsudku ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105), konstatoval, že při zkoumání slučitelnosti ustanovení vnitrostátního práva s právy zaručenými Listinou má vnitrostátní soud pověřený v rámci své pravomoci uplatňováním ustanovení unijního práva povinnost zajistit plný účinek těchto norem tak, že na základě vlastní pravomoci podle potřeby upustí od použití jakéhokoli odporujícího ustanovení vnitrostátních právních předpisů, i když je pozdějšího data, a nemusí nejprve žádat o jeho odstranění legislativní cestou ani jiným ústavním postupem, či na toto odstranění čekat.
- 68 Na druhou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že zásada *ne bis in idem* zaručená v článku 50 Listiny přiznává jednotlivcům právo, které je v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, přímo použitelné.

K nákladům řízení

- 69 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 50 Listiny základních práv Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje vést řízení o uložení peněžité správní sankce proti určité osobě z důvodu protiprávního jednání představujícího manipulaci s trhem, za něž již tato osoba byla pravomocně odsouzena v trestním řízení, pokud toto odsouzení může, s ohledem na škodu způsobenou společností spáchaným trestným činem, postihnout tento čin účinně, přiměřeně a odrazujícím způsobem.
- 2) Zásada *ne bis in idem* zaručená v článku 50 Listiny základních práv Evropské unie přiznává jednotlivcům právo, které je v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, přímo použitelné.

Podpisy.